

بررسی روند جهانی سازی و رویکرد جهان اسلام به جهانی سازی و ارائه الگوی اسلامی

شاداب شادمانی

کارشناس ارشد MBA دانشگاه تهران، مدیر فروش و بازاریابی شرکت ساختمانی خانه عمران

Shadab_eng@hotmail.com

چکیده

صاحب نظران در این که جهانی سازی موجب تغییرات جدی در ساختار کشورها شده، هم نظر هستند. فرهنگ نقش مهمی در جهانی سازی دارد، لذا جهانی سازی را بر این اساس می توان شامل جهانی سازی اسلامی و غربی در نظر گرفت. در جهانی سازی غربی، غرب سعی در توسعه سلطه نوین خود دارد؛ در مقابل جهانی سازی اسلامی با رویکردی اسلامی دنبال توسعه عدالت مدارانه، پیشرفت همه جانبه، رشد معنویات، توزیع عادلانه ثروت و گسترش امنیت است. در این مقاله سعی شده است مدل های جهانی سازی غربی و جهانی سازی اسلامی ارائه شود؛ لذا با تحقیقات میدانی و نظر خبرگان، دو مدل مذکور طراحی، اصلاح و با روش همبستگی بررسی شدند. بررسی پیش رو نشان داد که مولفه های تامین مالی بین المللی، تجارت بین المللی، علوم، رسانه ها و مطبوعات غربی و فرهنگ غربی با جهانی سازی غربی و خودشان رابطه مثبت معناداری دارند. همچنین مولفه های تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فناوری اسلامی، امنیت اسلامی و فرهنگ اسلامی با جهانی سازی اسلامی و خودشان نیز رابطه مثبت و معناداری دارند. بنابراین با توجه به مدل جهانی سازی اسلامی می توان بیان داشت که مولفه های مذکور به خصوص فرهنگ اسلامی موجب بسط و گسترش اسلام در جهان شده و از این طریق بر حاکمیت بلامنازع غرب و گسترش فرهنگ غربی خاتمه دهد.

واژگان کلیدی: جهانی سازی، جهانی سازی غربی، جهانی سازی اسلامی، جهان اسلام و جهان غرب.

مقدمه

جهانی سازی مفهومی است که تعریف دقیقی از آن نمی توان ارائه داد. به طوری که تعاریف متعدد و گاه متضادی از آن ارائه شده است. این تفاوتها ریشه در چند وجهی بودن این مفهوم دارد (ولایتی: ۱۳۸۸). به طور کلی می توان گفت که جهانی سازی به معنای سقوط مرزها به خصوص در بعد اقتصادی است که منجر به تغییر ساختارهای محلی به ساختارهای با رویکرد یکپارچه جهانی می شود. به عبارتی دیگر جهانی سازی؛ آزادسازی بازار و یکپارچگی فناوری اطلاعات در تجارت، بانکداری، رسانه های خبرپراکنی و ارتباطات می باشد (لین و مک لین: ۱۳۸۲: ۲۰-۳۷). در نتیجه باید در جهانی سازی بین دو مقوله: فرآیند و پروژه جهانی سازی تفکیک قائل شد. فرآیند جهانی سازی پدیده های واقعی و مفهومی است که سیر تکاملی بشریت از ابتدا تاکنون آن را

پدید آورده است. از این منظر، جهانی سازی در اثر توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات الکترونیک شکل گرفته است. رویکرد مذکور، متضمن جریان آزاد عقاید، اطلاعات و دانش‌ها هست که تمایل فرهنگ‌ها را به اقتباس از یکدیگر را به ارمغان می‌آورد اما این نگاه جبرگرایانه به کلی از نقش بازیگران اصلی صحنه جهانی غافل شده است. بر خلاف این؛ پروژه جهانی سازی، جهان گرایی در سطح کلان است که ایدئولوژی و فرهنگ خاصی را ترویج می‌کند. در این میان غرب با تکیه بر بنیادهای نیولیبرالیسم و پست مدرنیسم، درصد غربی سازی و ترویج فرهنگ غربی است (جامساز: ۱۳۸۴: ۱۴). بر این اساس، غرب سعی دارد تا با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و رسانه‌های ارتباط جمعی، فرهنگ غرب را تحمیل کرده و سلطه غرب را قطعی کند (مولانا: ۱۳۸۱: ۱۵). در این دیدگاه نوعی دیگر از پروژه جهانی سازی مطرح است؛ پروژه جهانی سازی اسلامی می‌کوشد تا به جهانی سازی در اشکال گوناگونی جهت اسلامی دهد (نصر: ۱۳۸۱: ۲۳). در این پژوهش بر آن هستیم که مطالعه کاملی در مورد جهانی سازی و نقش اسلام در جهانی سازی انجام داده و سپس در ادامه مدل جهانی سازی اسلامی و جهانی سازی غربی ارائه می‌شود.

بیان مسئله و ضرورت تحقیق

امروزه در جهان در عرصه‌ها و سطوح مختلف نابرابری‌های زیادی مشاهده می‌شود. نماد نابرابری را می‌توان در تفاوت میزان ثروت و اختلال در توزیع اختیارات و قدرت سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مشاهده کرد. به طوری که این روند منجر به این شده است که کشورهای ثروتمند در مرکز و کشورهای فقیر در حاشیه قرار گرفته‌اند، چنان که نسبت درآمد پنج کشور از غنی‌ترین کشورها به پنج کشور از فقیرترین کشورها در برابر با ۷۴ شده است. این نابرابری‌ها به سلطه اقتصادی غرب بر منابع و اقتصادهای نوپای کشورهای غیر غربی انجامیده است.

از طرفی دیگر، محصولات و مصنوعات فرهنگی امروزه به سرعت جهانی می‌شوند. به عبارتی فرهنگ جهانی شامل هویت فرهنگی، جغرافیایی یا ملی خاصی نخواهد بود؛ در چنین شرایطی، عناصر فرهنگی مختلف از بستر و مکان معینی جدا و در فضایی جهانی قرار می‌گیرند. همین فضا به صورت عرصه حضور فرهنگ‌های گوناگون در می‌آید که این حضور گاه به همزیستی فرهنگی و گاه نیز به ستیزهای فرهنگی منجر می‌شود (برزگر: ۱۳۸۹). با داشتن چنین نگرشی می‌توان اظهار داشت که جهانی سازی غربی نوعی بحران هویت را پدید آورده است. این در حالی است که دین مبین اسلام با رویکردی معنوی و با توسل به منابع متعدد اسلامی در جهت تعالی بشر و گسترش انسانیت می‌کوشد؛ لذا با توجه به مختصات فرهنگی و ایدئولوژیکی اسلام و شرایط درخشان و قابل توجه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران به رهبری مقام معظم رهبری امام خامنه‌ای (مدظله)، باید به الگوی واحد رسید تا در محیط پویای امروزی بتوان از این الگو جهت پیاده‌سازی جهانی سازی اسلامی بهره جست اما موضوع اصلی و مهم این است که کشورهای اسلامی چگونه می‌توانند در مقابل جهانی سازی غربی و روند سلطه‌آمیز آن مقابله کرده و ارزش‌های والای اسلامی به همراه جهان سازی اسلامی را رواج دهند.

هدف تحقیق

هدف تحقیق، ارائه مدل جهانی سازی اسلامی به همراه یافتن راهکارهای مفیدی جهت مقابله با تأثیرات مدل جهانی سازی غربی است.

متغیرهای تحقیق

جهانی سازی به رهبری غرب باعث نفوذپذیری کشورها و شفاف شدن مرزها در جهت حفظ و گسترش منافع و بسط سلطه شده است (زمانی و شفیعی: ۱۳۸۶). از این نقطه نظر و با کمک نظرات محققین و نخبگان در پی آن هستیم تا دو مدل جهانی سازی اسلامی (شامل متغیرهای: تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فن آوری اسلامی، فرهنگ اسلامی و امنیت اسلامی) و جهانی سازی غربی (شامل متغیرهای: فرهنگ غربی، علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی، تجارت بین‌المللی و تامین مالی بین‌المللی) در این تحقیق ارائه شود؛ لذا در ادامه به بررسی و معرفی متغیرهای مذکور پرداخته خواهد شد.

- **امنیت اسلامی:** منظور از امنیت اسلامی کلیه اقداماتی است که موجب اطمینان از سلامت نفس، مال و ناموس افراد مسلمان در مقابل تهدیدات و اقدامات خلاف قانون و عرف افراد یا دولت‌ها می‌شود (کامکار و عمیدزنجانی: ۱۳۸۶).
- **فرهنگ:** مجموع ویژگی‌ها و خصوصیات رفتاری و عقیدتی اکتسابی افراد یک جامعه، فرهنگ تعریف می‌شود (زمانی و شفیعی: ۱۳۸۶). فرهنگ با رویکرد و مختصات اسلامی، فرهنگ اسلامی و در غرب، فرهنگ غربی نامیده می‌شود.
- **تامین مالی:** منظور از تامین مالی نیز کلیه روش‌ها، سازوکارها، نهادها و قوانینی است که کشورها و نهادها با تمسک به آنها نیازها و کمبودهای مالی خود را تامین می‌کنند. چنانچه تامین مالی با رویکرد سود محور و غربی بوده، غربی و در صورتی که بر اساس شرع و عرف اسلامی باشد، اسلامی است.
- **تجارت:** همچنین منظور از تجارت کلیه دادوستدها، مشاغل و کسب‌وکارهای جاری در جامعه است. اگر تجارت با رویکرد سود محور بوده، غربی و در صورتی که بر اساس شرع و عرف اسلامی باشد، اسلامی است.
- **علوم و فناوری:** منظور از علوم و فناوری کلیه دانش‌های مورد استفاده و مورد نیاز جامعه است که به همراه فن آوری اطلاعاتی و رسانه‌ها تأثیر مهمی بر گسترش و توسعه جهانی سازی در کشورها دارند.

سؤالات تحقیق

سوال اصلی

این تحقیق به طور عملی به دنبال یافتن پاسخ سؤالات است. به همین ترتیب سؤال اصلی تحقیق این است که «مدل مناسب جهانی سازی با رویکرد اسلامی جهت مقابله با جهانی سازی غربی چگونه است؟»

سؤالات فرعی

۱. ابعاد و مولفه های موثر بر مدل جهانی سازی غربی کدام است؟
۲. ابعاد و مولفه های تاثیرگذار بر مدل جهانی سازی اسلامی کدام است؟

فرضیات تحقیق

فرضیات تحقیق که با توجه به نظرات صاحب نظران استخراج و طراحی گردیده است، عبارتند از:

- ۱- مولفه های: تامین مالی بین المللی، تجارت بین المللی، علوم، رسانه ها و مطبوعات غربی و فرهنگ غربی به صورت مجزا بر جهانی سازی غربی تاثیر معناداری دارند.
- ۲- مولفه های: تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فناوری اسلامی، امنیت اسلامی و فرهنگ اسلامی به صورت مجزا بر جهانی سازی اسلامی تاثیر معناداری دارند.
- ۳- مولفه های: تامین مالی بین المللی، تجارت بین المللی، علوم، رسانه ها و مطبوعات غربی و فرهنگ غربی بر یکدیگر در مدل جهانی سازی غربی تاثیر معناداری دارند.
- ۴- مولفه های: تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فناوری اسلامی، امنیت اسلامی و فرهنگ اسلامی به صورت مجزا بر یکدیگر در مدل جهانی سازی اسلامی تاثیر معناداری دارند.

روش تحقیق

با توجه به موضوع مورد نظر که جهانی سازی اسلامی و جهانی سازی غربی می باشد، نوع و ماهیت تحقیق توسعه ای و ابزار گردآوری داده های مورد نیاز پرسشنامه ای است که بین صاحب نظران و نخبگان توزیع شده است. اطلاعات مورد نیاز از طریق جستجوی میدانی، کتابخانه ای و مصاحبه با صاحب نظران تامین شده، به طوری که در این میان از کتب، مقالات به همراه نظرات صاحب نظران در قالب مصاحبه استفاده شده است. همچنین روش تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده، آزمون همبستگی می باشد.

قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی تحقیق حاضر جهانی سازی غربی و جهانی سازی اسلامی می باشد، لذا موضوعات مشابه در این زمینه خارج از قلمرو این تحقیق می باشد. از نظر مکانی اجرای این تحقیق نیروهای مسلح ارتش جمهوری اسلامی است و این در حالی است که محیط جمع آوری اطلاعات، مراکز مطالعاتی مرتبط با موضوع جهانی سازی و صاحب نظران جهان سازی می باشد. همچنین از نظر قلمرو زمانی، داده های مرتبط با پرسشنامه در پاییز سال ۱۳۹۰ جمع آوری شده اند.

جامعه آماری تحقیق

جامعه آماری تحقیق شامل ۳۸ نفر از محققین و صاحب نظرانی است که ویژگی عمده آنان این موضوع است که دارای تالیفات، تحقیقات و مقالاتی در زمینه جهانی سازی هستند. لذا با تعداد محدود جامعه آماری، در این تحقیق از روش سرشماری استفاده شده است. لذا نمونه بر جامعه آماری منطبق است.

روش های تجزیه و تحلیل آماری

جهت تحلیل داده ها و اطلاعات حاصل از سؤالات پرسشنامه، از بسته نرم افزاری SPSS، جهت طبقه بندی، توصیف و تفسیر داده ها استفاده شده است.

تعریف اصلاحات و واژه‌ها

الگو (مدل) : بیانی ساده و انتزاعی از یک پدیده واقعی و نمایشی از واقعیت‌ها می‌باشد و تصویری از سیستم است که اجازه می‌دهد تا سیستمی به صورت انتزاعی بررسی شود (ساتی^۱: ۱۹۸۸: ۱۹).

جهانی‌سازی: فرآیندی است که در ورای مرزهای ملی گسترش یافته و افراد، گروه‌ها، نهادها و سازمان‌ها را به انجام و اجرای رفتارهای یکسان و همسان و یا مشارکت در فرآیندها، سازمان‌ها و نظام‌های فراگیر و منسجم وادار می‌سازد (زمانی و شفیع: ۱۳۸۶).

جهانی‌سازی اسلامی: نوعی جهانی‌سازی است که با رویکرد اسلامی و با توجه به فرهنگ و ایدئولوژی حاکم بر اسلام صورت می‌گیرد.

ادبیات تحقیق

جهانی‌سازی

جهانی‌سازی شامل مجموعه‌ای از فرآیندهای متنوع بین‌المللی می‌باشد که باعث نفوذ اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ایدئولوژیکی کشوری بر کشورهای دیگر می‌شود. برخی از اندیشمندان همانند گیدنز، بر کم‌رنگی نقش زمان و مکان در تعاملات و روابط اجتماعی در عصر جهانی‌سازی تأکید داشته و بیان می‌دارند که فشرده‌گی زمان و مکان موجب شده که حاضر و غایب به لحاظ زمانی و مکانی به یکدیگر نزدیک شوند. از نظر وی فواصل در حال کاهش بوده و روابط اجتماعی از محیطی به محیط دیگر منتقل شوند (ولایتی: ۱۳۸۸). طبق نظر والترز، جهانی‌سازی فرآیندی اجتماعی است که در آن، محدودیت‌های جغرافیایی از بین رفته و مردم از کاهش این محدودیت‌ها آگاه می‌شوند. از نظر آلبرو، جهانی‌سازی به تمامی روندهایی اشاره دارد که به واسطه آن، مردم در جامعه‌ی جهانی وارد شده و به عضویت آن درمی‌آیند (برزگر). این در حالی است که ریشتر، جهانی‌سازی را شبکه‌ای می‌داند که جوامع جهان را از طریق وابستگی متقابل به یکدیگر پیوند می‌زند (ولایتی: ۱۳۸۸).

مفهوم جهانی‌سازی اگر چه تاریخی چهارصد ساله دارد اما به طور رسمی و با کاربرد اصطلاح سهمیه جهانی^۲ در سال ۱۹۵۹ میلادی توسط مجله اکونومیست و تعریف آن در سال ۱۹۶۱ میلادی در فرهنگنامه «وبستر» استفاده از آن آغاز شد اما این مفهوم از دهه نود میلادی به صورت علمی رواج یافت (متولی: ۱۳۸۴: ۱۳). در واقع آغاز جهانی‌سازی به علت شرایط نامناسب اقتصادی بعد از جنگ جهانی دوم بود که منجر به تسلط گسترده ایالات متحده آمریکا و رقیب کمونیستی آن اتحاد جماهیر شوروی گردید. عامل عمده این موضوع به خصوص در غرب، رشد کسب‌وکار و تجارت در کنار وابستگی‌های متقابل بین کشورها بود. این امر در غرب به رهبری آمریکا منجر شد تا شرکت‌های بین‌المللی و فراملیتی تبدیل به بازیگران مهم و اصلی صحنه اقتصادی جهان شوند. فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی که موجب برهم خوردن توازن قدرت در جهان به نفع ایالات متحده آمریکا شد؛ راه را برای گسترش نظام سرمایه‌داری هموار کرد (مومنی: ۱۳۸۹: ۸-۱). افزایش قدرت سیاسی، اقتصادی و نظامی آمریکا پس از پایان جنگ سرد، نظریه‌پردازان آمریکایی را در جهت خلق جهانی به رهبری آمریکا در همه‌ی ابعاد اقتصادی، سیاسی، فن آوری و علمی، اجتماعی و حقوقی فعال ساخت (محمدی: ۱۳۸۴: ۳-۱). به عبارتی دیگر، جهانی‌سازی با توسعه بازارهای اقتصادی همراه بوده (کرین^۳: ۲۰۰۵)، به طوری که موجب توسعه جغرافیایی فعالیت‌های اقتصادی نیز شده‌است (گیدنز: ۱۹۹۰ به نقل از مومنی: ۱۳۸۹: ۸-۱). این امر میزان به هم پیوستگی و وابستگی در اقتصاد جهانی را به طور بسیار سریعی افزایش داده‌است. همچنین تحولات سریع جهانی در زمینه‌های علمی و همچنین انقلاب اینترنتی موجبات تغییر و تحول در فرهنگ‌ها را فراهم آورده‌است. همزمان این امر و ایجاد نیازهای جدید اقتصادی و اجتماعی؛ شرایط را برای جهانی‌سازی آماده کرده‌است (کاستلز^۴: ۱۹۹۹: ۱۵-۱). در واقع این امر منجر به گسترش جوامع، نهادهای مدنی و همچنین سبب استحکام و همبستگی متقابل آنها شده‌است. به اعتقاد کنچی اوهماس^۵ جهانی‌سازی، عرصه‌های جدید اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی را شکل داده که نهادهای غیردولتی، بنگاه‌های خصوصی و فراملیتی سازوکار اصلی آن بوده و بازار نیز نقشی بسیار مهمی در این نظم جدید جهانی دارد (ماری دلاگوتس: ۲۰۰۲: ۱۵). بر این اساس قدرت‌های برتر سرمایه‌داری که نبض تجارت جهان را در دست دارند، با هدف گسترش تجارت جهانی و منافع خود، جهانی‌سازی را هدایت می‌کنند. نهادهای مالی بین‌المللی نظیر صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی و همچنین توافقات عمومی بر روی تجارت و تعرفه‌ها مانند سازمان تجارت جهانی^۶ دولت‌های در حال توسعه را در جهت تقلیل حاکمیت خود، قدرت‌بخشی به بخش خصوصی و همچنین روانسازی تجارت در زمینه نقل و انتقالات کالاها با حذف موانع رسمی و غیررسمی ورود و خروج کالا و جریان آزاد سرمایه تشویق و هدایت می‌کنند (فرهمندفر: ۲۰۰۱). تحقق این امور، ادغام بازارهای جهانی، بهره‌گیری از بازارهای کار و سرمایه در سراسر جهان، تقسیم کار بین‌المللی بر اساس شناسایی مزیت‌های نسبی و افزایش بهره‌وری را ممکن می‌سازد. از طرفی دیگر ماهیت جهانی‌سازی تأثیر بسیار شگرفی در حذف تفاوت‌های بین فرهنگ‌ها داشته، به طوری که آنها را تحت تأثیر قرار داده و متحول ساخته‌است (سلطانی‌فر: ۱۳۸۲). این موضوع را می‌

^۱ Saaty

^۲ globalized queta

^۳ Krain

^۴ Castells

^۵ Kenichi Ohmae

^۶ Wto

توان در همسویی الگوهای مصرفی جوامع مشاهده کرد. از طرفی دیگر، امروزه انقلاب عظیمی که در عرصه فناوری اطلاعات^۷ و اینترنت رخ داده است و تمام جهان را زیر پوشش جهانی شدن قرار داده است (کاستلز: ۱۳۸۰). یکی از مشکلات عمده توسعه جهانی سازی در کشورها، چگونگی یکپارچه سازی و ادغام این تغییرات در سیاست‌های درونی این کشورها به همراه متناسب سازی این تغییرات با سیستم‌های اقتصادی و فرهنگی آنها می‌باشد. به همین دلیل برای توسعه جهانی سازی در کشورهای مختلف باید زیرساخت‌های مناسبی متناسب با این سازوکارها ایجاد شود تا بتوان در جهانی شدن دوام آوردند.

جهان اول، دوم و سوم

از دهه پنجاه میلادی که بیشتر جهان بین دو ابرقدرت تقسیم شد. بخش اول دنیای سرمایه‌داری بود که دلالت بر تجارت آزاد داشته و بخش دوم دنیای کمونیستی بود که تحت نفوذ اتحاد جماهیر شوروی سابق قرار داشت. در این دهه دولت ایالات متحده آمریکا و کشورهای غربی با اقتصادهای صنعتی پیشرفته همه تلاش خود را به کار بستند تا از توسعه و نفوذ سوسیالیسم جلوگیری به عمل آورند. این تعارضات میان دو جهان اول و دوم باعث جنگ سرد شد. در این بین به کشورهایی که در میانه این کشاکش بودند، کشورهای جهان سوم یا جنوبی‌ها اطلاق می‌گردید (متولی: ۱۳۸۴). امروزه فقط حدود بیست درصد از کل جمعیت دنیا در کشورهای جهان اول زندگی می‌کنند اما در حدود هشتاد و پنج درصد از منابع و اقتصاد جهانی را کنترل می‌کنند. در مقابل در حدود یک سوم از جمعیت کل دنیا که در جهان سوم زندگی می‌کنند، به نحوی فقیر هستند که قادر به تهیه غذایی روزانه و نیازمندی‌های اساسی نمی‌باشند (تارنمای بانک جهانی^۸ و سازمان ملل^۹: ۲۰۰۴). همین شرایط باعث افزایش فزاینده میزان جرایم و خشونت‌های اجتماعی در جهان سوم شده است. رابطه و تعامل میان جهان اول و سوم بر روی طرفین تاثیر بسزایی می‌گذارد. شمالی‌ها (جهان اول) از میوه‌ها و سبزیجات حوزه کارائیب، از نفت و سوخت‌های فسیلی کشورهای نفت خیز خاورمیانه، از کالاهای الکترونیکی مونتاژ شده در کارخانجات کشورهای جنوب شرقی آسیا، از پارچه‌ها و لباس‌های تولیدی هند استفاده می‌کنند و در مقابل کشورهای آسیایی در پی سلاح‌ها و تسلیحات کشتار جمعی و یا کشورهای آفریقای غربی در حال رقابت با مدهای فرانسه و کشورهای آمریکای لاتین در آرزوی داشتن ماشین‌های خارجی می‌باشند.

جهان اسلام

بررسی جهانی سازی، این واقعیت را مشخص می‌سازد که فرهنگ بعدی تعیین کننده می‌باشد. در نتیجه با قبول فرهنگ به عنوان فاکتوری مهم، ضروری است که یک بخش مجزا را به طبقه‌بندی فوق افزود و آن، دنیای اسلام است. چرا که کشورهای اسلامی دارای تفاوت‌های فاحشی به خصوص از نظرهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با کشورهای غیر اسلامی می‌باشند.

اسلام؛ دین جهانی است که هم ادعای جهانی شدن را دارد و هم ابزارهای نیل به آن را در فراهم می‌کند به طوری که حتی آیات و احادیث اقدام به جهانی شدن را تکلیف مسلمانان قلمداد کرده و آن را به علت سازگاری با فطرت امکان پذیر دانسته و آن را مایه عزت مسلمانان بر می‌شمارد. نظام اسلامی بر ارکان سه‌گانه حاکمیت الله، امت واحده و قانون الهی استوار است (مولانا: ۱۳۸۱). این ارکان، سبب گسترش عدالت، پیشرفت، بسط معنویت، تامین رضایت مردم و استقرار امنیت می‌شود. جهان اسلام، با این که بسیار مهم و تاثیرگذار می‌باشد اما با جهان‌های دیگر در استانداردهای اولیه زندگی اختلافات فاحشی دارد. فقر، بی‌سوادی، گرسنگی، قحطی، ناامنی و بی‌ثباتی در این کشورها در حال گسترش است که ناشی از فاصله و خلاء مابین جهان اول و سوم می‌باشد. بر اساس تخمین در حدود ۲۲/۲٪ از کل جمعیت جهان مسلمان هستند. همچنین جهان اسلام از نظر جغرافیایی از شمال غربی آفریقا یعنی کشور مراکش تا جنوب شرقی آسیا یعنی کشور اندونزی امتداد یافته است. در واقع این امتداد از اقیانوس آتلانتیک تا اقیانوس آرام و از دریای مدیترانه تا اقیانوس هند ادامه می‌یابد. این کشورها اغلب مناطق مهم و راهبردی را تحت کنترل خود دارند. به طور نمونه در حدود ۶۰٪ از دریای مدیترانه توسط کشورهای مسلمان احاطه شده و همچنین دریای سرخ و خلیج فارس در درون آب‌های منطقه‌ای کشورهای مسلمان واقع شده است. از طرفی برآورد شده است که کشورهای اسلامی بیش از دو سوم نفت جهان، ۷۰٪ چرم، ۷۵٪ الیاف، ۶۵٪ درصد ادویه، دو سوم کلیه دانه های روغنی، نیمی از قلع و فسفر و همچنین میزان وسیعی از گاز طبیعی جهان را دارا هستند اما با وجود موارد ذکر شده‌ی فوق، مسلمانان نقشی درخور در صحنه جهانی بازی نمی‌کنند.

مقایسه اجمالی و مختصر بین جهان اسلام و غرب

مطابق با جدول (۱)، جمعیت جهان در حدود ۵/۸۶ میلیارد نفر می‌باشد که حدود ۱/۳۱ میلیارد نفر و حدود ۲۲/۲٪ از جمعیت جهان را مسلمان‌ها تشکیل می‌دهند. همچنین حدود ۳۰/۵ میلیون کیلومتر مربع از کره زمین معادل ۲۲/۸٪ کل جهان در تصرف مسلمانان قرار دارد (تارنمای بانک جهانی و سازمان ملل: ۲۰۰۴).

کشورهای غیرمسلمان	کشورهای مسلمان
-------------------	----------------

^۷ Information Technology

^۸ www.worldbank.org

^۹ UN

درصد	مقدار	درصد	مقدار	
۱۷/۴	۱۰۲۴	۴/۸	۲۸۴	جمعیت مسلمانان (میلیون نفر)
۳/۱	۱۷۴	۷۴/۷	۴۳۹۴	جمعیت غیر مسلمانان (میلیون نفر)
۲۲/۸	۳۰۴۴۲	۷۷/۲	۱۰۳۰۵۸	مساحت (کیلومتر مربع)

جدول (۱) جمعیت و مساحت کشورهای مسلمان و غیر مسلمان

کشورهای با درآمد پائین تر از میانگین به عنوان کشورهای با درآمد پائین طبقه‌بندی شده‌است. براساس این طبقه‌بندی کشورهای بحرین، بروئنی، گابن، کویت، لبنان، لیبی، مالزی، عمان، قطر، عربستان سعودی، ترکیه و امارات متحده عربی در کشورهای مسلمان پردرآمد و باقی کشورهای مسلمان، کشورهای مسلمان با درآمد پائین در نظر گرفته شده‌اند. در مورد کشورهای غیرمسلمان غربی نیز لوگزامبورگ، هلند، نیوزلند، نروژ، پرتغال، اسپانیا، سوئد، سوئیس، بریتانیا و ایالات متحده آمریکا در کشورهای پردرآمد و بقیه کشورها در درون کشورهای با درآمد پائین قرار گرفته‌اند. شایان ذکر است که کشورهای مسلمان پردرآمد (به استثنای ترکیه، گابن، لبنان و مالزی) اغلب جز کشورهای تولید کننده نفت می‌باشند. این در حالی است که کشورهای غیرمسلمان و غربی پردرآمد همگی از اعضای کمیته همکاری توسعه جهانی^{۱۰}، تهیه‌کنندگان کمک‌های بین‌المللی، کنترل‌کنندگان فعالیت‌های بانک جهانی یا صندوق بین‌المللی پول^{۱۱} بوده و با فناوری‌های پیشرفته از بازیگران اصلی صحنه بین‌المللی می‌باشند که موقعیت برتر و ممتاز در سازمان ملل متحد دارند. در حقیقت این کشورهایی هستند که کل دنیا را در حیطه کنترل داشته و حداکثر سود و منفعت را از روند کنونی جهانی شدن کسب می‌کنند. جدول (۲) شاخص‌های توسعه در جهان اسلام و جهان غرب به تفکیک درآمد بالا و پایین نشان می‌دهد. این جدول نشان می‌دهد که نرخ رشد، فقر و شاخص‌های سلامت در کشورهای غیرمسلمان نسبت به کشورهای مسلمان در وضع مناسب‌تری قرار دارد. جدول (۳) وضعیت تجارت در کشورهای با درآمد پایین مسلمان و غربی را نشان می‌دهد (تارنمای بانک جهانی و سازمان ملل: ۲۰۰۴).

کشورهای جهان غرب		کشورهای جهان اسلام		موارد
درآمد پائین	درآمد بالا	درآمد پائین	درآمد بالا	
۲۵/۳	۷/۶	۳۲/۶	-	جمعیت زیر خط فقر (میلیون نفر)
۲۵۱۲	۲۵۱۸۰	۹/۹۱۳	۶۴۵	GDP سرانه (دلار آمریکا)
۱/۱۱	۲/۸۱	-۰/۷۶	-۰/۱۷	نرخ رشد GDP (درصد)
۷۹	۹۸	۵۷	۷۶	نرخ سوددهی (درصد)
۶۴	۷۷	۵۸	۷۰	امید به زندگی (سال)
۱/۳	۰/۵	۲/۲	۲/۱	نرخ رشد جمعیت (درصد)
۳۱	۹	۳۴	۸۱	جمعیت بدون آب سالم (درصد)
۱۳۸	۲۶۸	۸۷	۱۲۶	پزشک در هر صد هزار نفر (نفر)
۴۴۴	-	۴۰۷	۱۵۶۴	بدهی سرانه (دلار)
۷۲/۴۴	۴۳۲/۴۵	۱۲/۸۵	۲۹/۳۲	سرمایه‌گذاری سرانه (دلار)
۳۴/۴۴	۲۳/۲۰	۲۷/۲۷	۲۰/۲۳	سرمایه‌گذاری خارجی (درصدی از سرمایه‌گذاری)

جدول (۲) شاخص‌ها جهان اسلام و غرب به تفکیک درآمد بالا و پایین (تارنمای بانک جهانی و UN ۲۰۰۴).

جهان شاخص	صادرات	واردات	تراز تجاری

^{۱۰} OAC
^{۱۱} IMF

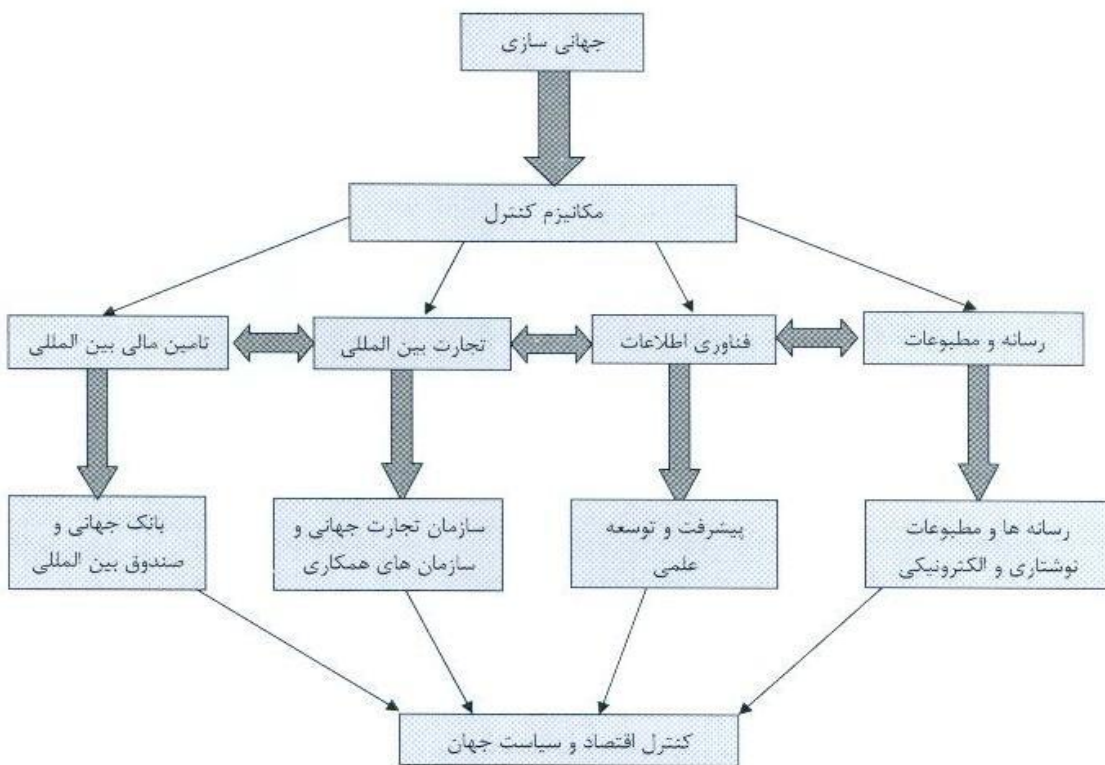
کنفرانس بین‌المللی مدیریت و مهندسی صنایع
 10 March 2015 International conference
 ON MANAGEMENT AND INDUSTRIAL ENGINEERING
 مرکز مایش های بین‌المللی صدا و سیما

جهان اسلام	۵/۶۵	۶/۲۳	-۷/۸۳
جهان غرب	۸/۲۶	۱۰/۰۳	-۴/۵۶

جدول (۳) تراز تجاری در کشورهای بادرآمد پائین مسلمان و غیرمسلمان (تارنمای بانک جهانی و UN ۲۰۰۴).

جهانی سازی غربی

جهانی سازی موجب شده تا جهان از نظر غربی‌ها به صورت کلیتی واحد در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در جهت نیل به اهداف و منافع غربی‌ها حرکت کند. به همین منظور غرب جهانی سازی را با هدف توسعه سرمایه‌داری بین‌المللی جهت تقویت و متحول سازی اقتصادهای ضعیف مدیریت می‌کند (برزگر). چرا که منافع سرمایه‌داری غربی در متحول شدن و صنعتی شدن کشورهای غیر غربی است. به همین منظور منابع تولید و بازارها مورد توجه قدرت‌های سرمایه‌داری قرار گرفته و در ادامه نهادهای بین‌المللی مالی و پولی در جهت جذب منافع، منابع و ایجاد بازارهای متنوع شکل گرفته و مثلث نهادهای صنعتی، مالی و تجاری را شکل می‌دهند. اهداف مشترک این نهادها، بهبود رشد اقتصادی، ظهور بازارهای جدید، حرکت آزاد سرمایه‌ها و کالاها و در نتیجه تداوم تامین منافع خود و تسلط بر سایرین است (کاستلز: ۱۹۹۹). این امر قابل درک است که ماهیت جهانی سازی، ماهیت توسعه‌ای نیست، بلکه صحنه‌ای است که در آن بازیگران اصلی از طریق موسسات و سازمان‌های مالی و فرهنگی و همچنین با بهره‌گیری از مطبوعات و رسانه‌ها برنامه‌های خود را به پیش برده و از طریق آن منافع خود را تامین می‌کنند. هدف مشخص این سازمان‌ها کنترل جهان به خصوص جهان اسلام از روش‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، ایدئولوژیکی و نظامی می‌باشد (مولانا: ۱۳۸۱). این فرآیند را می‌توان توسط شکل (۱) نشان داد. مطابق این شکل، غربی‌ها از طریق منابع و نهادهای مالی، مطبوعات و رسانه‌ها و همچنین از طریق پیشرفت و توسعه در علم و فناوری موجب کسب منفعت خود و ایجاد وابستگی دیگر کشورها به کشورهای غربی می‌شوند. به عبارتی جهانی سازی، امروزه همان استعمار به شکلی نوین است. این حقیقت است که استعمارگران و استعمارشوندگان نیز در قرن ۲۱ وجود دارند.

شکل (۱) جهانی سازی و مکانیزم کنترل

جهانی سازی اسلامی

مسلمانان برای جهانی سازی اسلام بسیار کوشیده و دل به حکومت جهانی حجت بن الحسن - علیه السلام - سپرده‌اند. آیات و روایات اسلامی نیز جهانی شدن اسلامی را مورد تأیید و تأکید قرار داده‌اند. از جمله آیات و روایات، موارد زیر قابل توجه است (مولانا: ۱۳۸۱ و یاسینی: ۱۳۹۰):

۱ - «و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتَضَعُّوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ وَ نَمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَ نَرَىٰ فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَ جُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ»^{۱۲}

این آیه، جلوه‌ای از اراده خداوند برای حاکمیت مستضعفان بر مستکبران می‌باشد، پس روزی می‌رسد که خداوند حاکمیت خویش بر زمین را از طریق سپردن آن به دست بندگان صالح تحقق بخشد.

۲ - «قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمٍ يُبْعَثُونَ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْتظرِينَ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ»^{۱۳}

بر پایه این آیه، با پایان یافتن حاکمیت شیطان بر انسان، جهانی شدن اسلام از سوی بنده صالح خداوند تبارک و تعالی یعنی حجت بن الحسن - علیه السلام - آغاز می‌شود.

۳ - «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»^{۱۴}

جهانی شدن اسلام و تشکیل حکومت واحد جهانی امام زمان - علیه السلام - با به کارگیری علوم و فنون نوین به انجام می‌رسد و تداوم آن با تدبیر، تدبیر، دانش و بینش میسر می‌شود.

۴ - «وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»^{۱۵}

بدین معنی است که همه حاکمان زمین، عباد صالح خواهند شد.

۵ - «وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يُعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَ مَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ»^{۱۶} آیه مذکور بر این مسئله دلالت دارد که جهان در آغاز در اختیار شایسته‌ترین بندگان خدا بوده و در انتها نیز در اختیار صالحان است.

بنابراین قرآن و اسلام نه تنها موافق جهانی سازی هستند بلکه خود به عنوان مدعی جهانی سازی هستند. به این معنا که اسلام خود رقیبی مهم برای برنامه‌های جهانی سازی دیگران بوده و واکنشی که از خود نشان می‌دهد؛ نه به خاطر مخالفت با جهانی سازی بلکه در برابر پدیده‌ای است که باید جهانی شود.

ب - حدیث: برخی از روایات و احادیث اسلامی به جهانی شدن اسلام پرداخته‌اند. از جمله:

۱ - رسول خدا - صلی الله علیه وآله وسلم - فرمودند:

«خلفا و جانشینان من و حجت‌های خدا بر خلق پس از من دوازده نفرند، اول آنان برادر من و آخرشان فرزندم. گفته شد: ای رسول خدا! برادرت کیست؟ فرمود: علی بن ابیطالب، سؤال شد: فرزندت کیست؟ فرمود: مهدی که زمین را از عدل پر سازد، همان سان که از ظلم و جور پر شده باشد. قسم به آن که مرا به حق به عنوان بشارت دهنده و ترساننده برانگیخت، اگر از عمر دنیا یک روز باقی مانده باشد، خدا آن را چنان طولانی سازد تا فرزندم مهدی قیام کند، سپس عیسی بن مریم پشت سرش به نماز ایستد.»

۲ - رسول خدا - صلی الله علیه وآله وسلم - فرمودند:

«در آخر الزمان مردی از فرزندان من قیام می‌کند که اسم او همانند اسم من و کنیه‌اش مثل کنیه من است، زمین را از عدل پر سازد، چنان که از ظلم پر شده و او مهدی (ع) است.»

۳ - رسول خدا - صلی الله علیه وآله وسلم - فرمودند:

«اگر از عمر دنیا جز یک روز نمانده باشد، خدای تعالی آن روز را چنان طولانی کند تا در آن روز مردی از من و اهل بیتم قیام کند که اسم او اسم من است.»

این احادیث بر این نکته تأکید دارند که اسلام به دنبال جهانی سازی بر پایه عدالت است. اسلام با گزاره‌هایی چون مهدویت و بیان سازوکارهای متعدد می‌کوشد تا اقدام به جهانی سازی نماید و در این راه از هیچ کوششی کوتاهی نمی‌کند.

^{۱۲} "ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم و حکومتشان را در زمین پابرجا سازیم؛ و به فرعون و هامان و لشکریانشان، آنچه را از آنها بیم داشتند، نشان دهیم"

^{۱۳} "(شیطان) گفت: پروردگارا! مرا تا روز رستاخیز مهلت ده (خداوند) فرمود: تو از مهلت یافتگانی! بلکه تا وقت معینی."

^{۱۴} "او کسی است که رسولش را با هدایت و آیین حق فرستاد، تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند، هر چند مشرکان کراهت داشته باشند"

^{۱۵} "در زبور بعد از ذکر (تورات) نوشتیم که بندگان شایسته ام وارث زمین خواهند شد"

^{۱۶} "خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند، وعده می‌دهد که قطعاً آنان را حکمران روی زمین خواهد کرد، همان گونه که به پیشینیان آنها خلافت روی زمین را بخشید؛ و دین و آیینی را که برای آنان پسندیده، پابرجا و ریشه دار خواهد ساخت؛ و ترسشان را به امنیت و آرامش مبدل می‌کند، آن چنان که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من نخواهند ساخت، و کسانی که پس از آن کافر شوند فاسق اند."

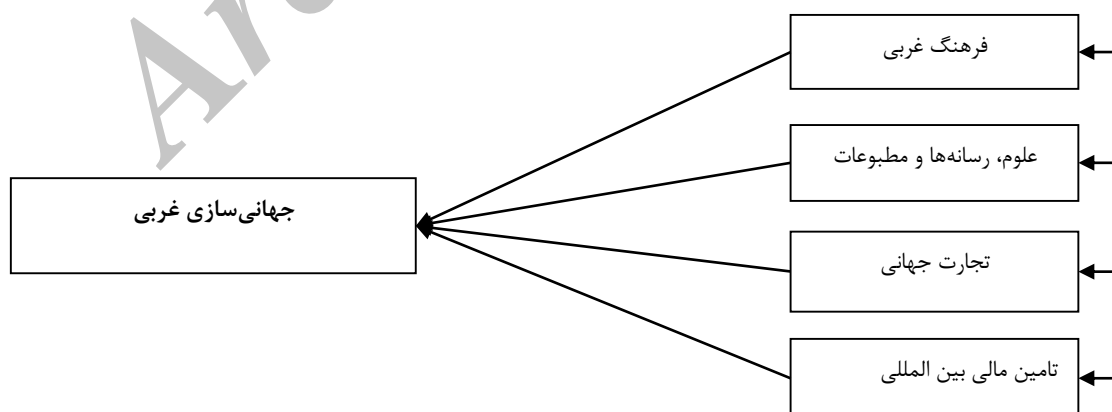
با توجه به موارد مذکور مهم ترین مبانی فکری و نظری جهانی سازی اسلامی عبارتند از (مولانا: ۱۳۸۱) :

- ۱- فطرت‌گرایی و توحید: نخستین شرط مسلمانی و لازمه ورود به جامعه اسلام است. یکتاپرستی، نقطه اشتراک همه مسلمانان بوده و فراگیرترین عامل همگرایی اجتماعی انسان‌ها به شمار می‌رود.
- ۲- آخرت‌گرایی: تأکید اسلام بر معاد به منظور تأسیس یک نظام جهانی است تا در کنار توحید، سرنوشت‌ساز بودن نقش این باور در جهت‌گیری زندگی جمعی و جهانی آشکار گردد؛ زیرا چنین اعتقادی، رفتار اجتماعی را متأثر می‌سازد و آن را تحت کنترل در می‌آورد.
- ۳- کرامت انسانی: خداوند انسان را گرامی داشته است، از این رو، جهانی‌سازی اسلامی با برنامه جهانی شدن غیر اسلامی از بنیان متفاوت است زیرا اسلام در پی ارج نهادن به انسان‌ها است و تنها به استقلال آگاهانه و آزادانه او از طریق دین می‌اندیشد، هرگز درصدد تحمیل عقیده بر او نیست. تحقق ایده جهانی‌سازی اسلامی منوط به ارکان و ساختاری مناسب است که مهمترین این ارکان عبارتند از:
 - ۱- حاکمیت خدا: در واقع، اراده الهی بر سراسر گیتی جهان حاکم بوده و ادامه هستی به فیض او وابسته است. به بیان دیگر، جهان و تمامی ارکان و عناصرش در قدرت خدا قرار داشته ولی اداره جامعه بشری را به انسان سپرده است.
 - ۲- جانشینی انسان: مهم‌ترین ویژگی رهبری در ساختار نظام جهانی اسلام، برگزیده الهی بودن آن است. به علاوه، امامت و رهبری از ویژگی‌های دیگری چون: مرکز وحدت و یکپارچگی، زعامت معنوی و سیاسی، هسته مرکزی نظم اجتماعی، مشروعیت مردمی، اسوه فردی و جمعی برخوردار هستند.
 - ۳- امت واحده: انسان‌ها در نظام جهانی اسلام، در دوران بلوغ و شکوفایی عقلی و معنوی قرار داشته، به تعالی رسیده، بالفعل از ارزش‌های واقعی انسانی برخوردارند. جامعه جهانی اسلامی، جامعه‌ای است که در آن استعدادها و ارزش‌های انسانی شکوفا شده، نیازهای اساسی برآورده شده و از همه ابزارها برای تحقق صلح و عدالت بهره گرفته می‌شود.
 - ۴- قانون شرع: قانونی که خداوند آن را نازل کرده، با فطرت انسان‌ها سازگار است. در جهانی‌سازی اسلامی، قانون یا سیستم حقوقی اسلامی به اجرا در می‌آید که همه در برابر آن یکسان بوده و برای هر شخصی، حقوق و وظایفی تعیین شده است.

طراحی مدل

الف- مدل جهانی‌سازی غربی

جهانی‌سازی غربی به دنبال این امر است که ملت‌های جهان در جهت تأمین منافع کشورهای غربی حرکت کنند. در این میان غرب، به دنبال صنعتی-سازی اقتصادها کشورهای ضعیف در جهت منافع خود می‌باشد. در واقع جهانی‌سازی صحنه‌ای است که در آن غربی‌ها از طریق نهادهای مالی، فرهنگی و به کمک مطبوعات به دنبال سلطه و کسب منافع خود هستند. لذا با توجه به ادبیات تحقیق و نظرات نخبگان و صاحب‌نظران مدل جهان‌سازی غربی مطابق با شکل (۲) طراحی شده است. در این مدل شکل‌گیری مجموع عوامل و مولفه‌های مانند: تأمین مالی بین‌المللی، تجارت بین‌المللی، فرهنگ غربی و علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی در نهایت به شکل‌گیری جهانی‌سازی با رویکرد غربی به رهبری آمریکا در جهت حفظ و گسترش منافع خود با هدف استعمار کشورهای جهان سوم و جهان اسلام می‌انجامد.

شکل (۲) مدل جهانی‌سازی غربی

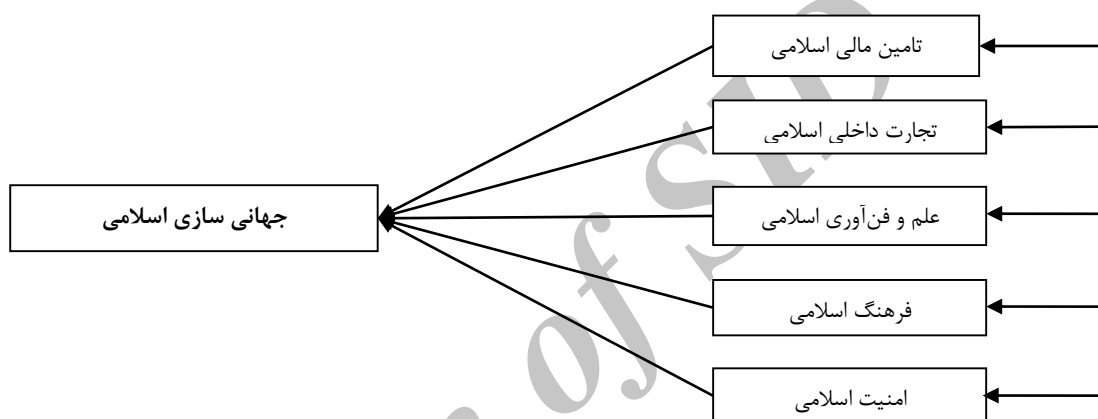
ب- طراحی مدل جهانی‌سازی اسلامی

همان‌طور که پیش‌تر هم بیان شد، کشورهای غربی به رهبری ایالات متحده آمریکا از طریق جهانی‌سازی به دنبال تقویت خود و پیاده‌سازی استعمار در چهره و لباسی نوین هستند. لذا اسلام با سابقه درخشانی که در مبارزه با هرگونه ظلم و استعمار دارد، این قابلیت را دارد که در مقابل این استعمار نوین

ایستادگی کرده و حتی جهانی سازی را به روش خود که روشی الهی و معنوی بوده و مبتنی بر انسانیت و بسط معنویت است، توسعه دهد. لذا لازم است که اقتصاد کشورهای اسلامی، رنگ و بوی اسلامی گرفته و همچون مدل های غربی بی توجه به انسانیت افراد نباشد. همچنین علوم و فنون مختلف باید بر خلاف غرب در جهت استعمار و گسترش ثروت نبوده بلکه انسانیت و تعالی بشر را مد نظر قرار دهند. از طرفی به دلیل این که کشورهای غربی به دنبال توسعه فرهنگ خود در جهان اسلام با روش های ناجوانمردانه و غیرانسانی هستند که مقام معظم رهبری امام خامنه ای (مدظله) آن را به تهاجم فرهنگی همه جانبه ای تشبیه نموده اند، لازم است تا اسلام با فرهنگ غنی خود در مقابل فرهنگ وابسته مدار، پوچ و مصرفی غرب ایستاده و حتی آن را تحت تاثیر خود قرار دهد اما جهانی سازی اسلامی بدون توجه به توسعه قدرت نظامی در مقابل غرب برای حفظ امنیت و دست آوردهای آتی اسلام حاصل نخواهد شد.

با توجه به مطالب مذکور و نظرات نخبگان و صاحب نظران مدل جهان سازی اسلامی مطابق با شکل (۳) طراحی شده است. در این مدل شکل گیری مجموع عوامل و مولفه های مانند تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، امنیت اسلامی، فرهنگ اسلامی و علوم و فن آوری اسلامی در نهایت به شکل گیری جهانی سازی با رویکرد اسلامی می انجامد.

شکل (۳) مدل جهانی سازی اسلامی

تجزیه و تحلیل داده ها

تجزیه و تحلیل مدل جهانی سازی غربی

برای بررسی مدل جهانی سازی غربی و مولفه های آن از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. جدول (۴) بررسی تاثیر مولفه های این مدل را بر جهانی سازی غربی را در سطح معناداری ۹۵٪ نشان می دهد. به طور نمونه آزمون اسپیرمن مشخص کرده است که همبستگی مثبت و معناداری بین فرهنگ غربی و جهانی سازی غربی در سطح معناداری ۹۵٪ وجود دارد.

مقدار معناداری	جهانی سازی (ضریب همبستگی)	مولفه
۰/۰۰۰	۰/۹۱۷	فرهنگ غربی
۰/۰۰۰	۰/۸۸۲	تجارت بین المللی
۰/۰۰۱	۰/۷۹۲	علوم، رسانه ها و مطبوعات غربی
۰/۰۰۲۵	۰/۷۲۸	تامین مالی بین المللی

جدول (۴) رابطه مولفه ها با جهانی سازی غربی

لذا از نظر آماری تاثیر گذاری فرهنگ غربی بر جهانی سازی غربی پذیرفته می شود. با توجه به موارد ذکر شده و همچنین جدول (۴)، تاثیر گذاری مولفه های: تجارت بین المللی، علوم، رسانه ها و مطبوعات غربی و همچنین تامین مالی بین المللی بر جهانی سازی غربی پذیرفته می شود. بنابراین مدل جهانی سازی غربی مطابق با شکل (۲) تایید شد. مطابق با جدول (۴) و ضرایب همبستگی محاسبه شده، می توان بیان داشت که مهم ترین مولفه این مدل فرهنگ غربی و بعد از آن تجارت بین المللی است. مولفه تامین مالی بین المللی با ضریب همبستگی ۰/۷۲۸ کمترین میزان تاثیر و اهمیت را در مدل دارا هست.

بررسی آماری همبستگی بین مولفه های چهارگانه مدل جهانی سازی غربی مطابق با جدول (۵) این امر را مشخص کرده است که همبستگی های مثبت و معناداری بین متغیرها در سطح معناداری ۹۵٪ وجود دارد.

مولفه	فرهنگ غربی	علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی	تجارت بین‌المللی	تامین مالی بین‌المللی
فرهنگ غربی	۱	۰/۹۲	۰/۸۷	۰/۷۹
علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی	-	۱	۰/۹۵	۰/۹۲
تجارت بین‌المللی	-	-	۱	۰/۹۶
تامین مالی بین‌المللی	-	-	-	۱

جدول (۵) رابطه بین مولفه‌های جهانی سازی غربی

تجزیه و تحلیل مدل جهانی سازی اسلامی

مانند مدل جهانی سازی غربی، برای بررسی مدل جهانی سازی اسلامی و مولفه‌های آن از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است. جدول (۶) نتایج آزمون همبستگی برای مدل جهانی سازی اسلامی نشان می‌دهد. طبق این جدول تاثیرگذاری تمام مولفه‌های موثر بر جهانی سازی اسلامی که در شکل (۳) نشان داده شده است، به دلیل آن که تمامی مولفه‌ها مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ دارند، در سطح ۰/۹۵ پذیرفته شده‌اند. همچنین بر اساس جدول (۶) می‌توان نتیجه گرفت و بیان داشت که مهم‌ترین مولفه این مدل فرهنگ اسلامی و بعد از آن تجارت اسلامی و امنیت اسلامی است. مولفه تامین مالی اسلامی با ضریب همبستگی ۰/۷۳۶ کمترین میزان اهمیت را در مدل دارد.

مولفه	جهانی سازی (ضریب همبستگی)	مقدار معناداری
فرهنگ اسلامی	۰/۹۰۲	۰/۰۰۰
تجارت اسلامی	۰/۸۷۳	۰/۰۰۰
امنیت اسلامی	۰/۸۱۶	۰/۰۰۱
علوم و فن‌آوری اسلامی	۰/۷۵۳	۰/۰۰۲۴
تامین مالی اسلامی	۰/۷۳۶	۰/۰۰۳۷

جدول (۶) رابطه مولفه‌ها با جهانی سازی اسلامی

بررسی همبستگی بین مولفه‌های چهارگانه مدل جهانی سازی اسلامی مطابق با جدول (۷) این امر را مشخص کرده است که همبستگی‌های مثبت و معناداری بین متغیرها در سطح معناداری ۰/۹۵ وجود دارد.

مولفه	تامین مالی اسلامی	تجارت اسلامی	علم و فن‌آوری اسلامی	امنیت اسلامی	فرهنگ اسلامی
تامین مالی اسلامی	۱	۰/۹۱۲	۰/۸۷۳	۰/۸۳۱	۰/۸۰۲
تجارت اسلامی	-	۱	۰/۸۴۳	۰/۸۶۵	۰/۸۱۹
علم و فن‌آوری اسلامی	-	-	۱	۰/۸۶۷	۰/۹۴۳
امنیت اسلامی	-	-	-	۱	۰/۸۴۱
فرهنگ اسلامی	-	-	-	-	۱

جدول (۷) رابطه بین مولفه‌های جهانی سازی اسلامی

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

جهانی سازی همراه با تحولات سریع جهانی به خصوص انقلاب الکترونیکی و رسانه‌ای موجب توسعه اقتصادی کشورها و توسعه بازارها شده‌است که این تغییرات موجب تغییراتی در عرصه‌های مختلف جهانی به خصوص در فرهنگ‌ها شده است. همچنین نهادها و ساختارهای مالی با تقلیل حاکمیت دولت-ها در اقتصاد بازار در جهت قدرت‌بخشی به بخش خصوصی و حذف موانع تجارت و کسب‌وکار؛ جهانی سازی را تسهیل کرده و دولت‌ها را به این امر تشویق می‌کنند. اما تمام موارد فوق یک روز از سکه جهانی سازی است، روی دیگر این است که غرب با نفوذ بر کشورها و همچنین با رواج فرهنگ غربی در بین ملت‌ها به دنبال جهانی سازی است تا از طریق کنترل منابع و نهادهای مالی و اقتصادی، تجارت و کسب‌وکار و همچنین نفوذ و بمباران رسانه‌ای بر جهان سلطه یافته و استعمار نوین خود را پیاده‌سازی کند، تا از این طریق منافع کشور خود را تامین کنند. این امر موجب توزیع ناعادلانه ثروت و

درآمد شده است، به طوری که کشورهای مسلمان با وجود دارا بودن منابع مختلف از نظر شاخص‌های حیاتی در وضع مطلوبی قرار ندارند. در این تحقیق مفاهیم جهانی‌سازی با رویکرد اسلامی و غربی بررسی شد، به طوری که با توجه به نظرات محققین و مطالعات نظری و با استفاده از پردازش‌های آماری داده‌های جمع‌آوری شده از پرسشنامه مشخص گردید که بین مولفه‌های تامین مالی بین‌المللی، تجارت بین‌المللی، علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی و فرهنگ غربی با جهانی‌سازی غربی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین تکنیک‌های آماری استفاده شده رابطه بین این مولفه‌ها (تامین مالی بین‌المللی، تجارت بین‌المللی، علوم، رسانه‌ها و مطبوعات غربی و فرهنگ غربی) را به صورت مجزا تایید کرد. همچنین بررسی مدل جهانی‌سازی اسلامی و استفاده از روش‌های آماری مشخص کرد که بین مولفه‌های تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فن‌آوری اسلامی، امنیت اسلامی و فرهنگ اسلامی با جهانی‌سازی اسلامی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین رابطه بین این مولفه‌ها (تامین مالی اسلامی، تجارت اسلامی، علم و فن‌آوری اسلامی، امنیت اسلامی و فرهنگ اسلامی) را به صورت مجزا تایید شد.

مدل جهانی‌سازی اسلامی نشان می‌دهد که راه حل مقابله با غربی‌سازی جهان این است که اسلام با فرهنگ غنی خود در مقابل این تهدیدات جدی برنامه‌ریزی کرده و به صورتی فعالانه اقدام کند. بدین منظور افزایش همکاری‌ها و انسجام کشورهای اسلامی و همکاری آنها از موضع قدرت با غرب ضمن تامین نیازهای اقتصادی و مالی کشورهای اسلامی موجب رشد علم و فن‌آوری و مسایل امنیتی در کشورهای اسلامی موجب می‌شود تا مسلمانان با درک درستی از خود به خودباوری برسند. این امر موجب می‌شود که کشورها بتوانند با استعمار جدید به شکل نوین مبارزه کرده و از این طریق ضمن افزایش قدرت خود در جهان، سهم خود در جهان را افزایش داده و میزان نابرابری‌های جهانی را کاهش دهند. از سوی دیگر پی بردن به قابلیت‌های موجود در کشورهای اسلامی و اتحاد این کشورها به عنوان جهان اسلام تحت یک رهبری واحد به همراه کنار گذاشتن اختلافات جزئی می‌تواند باعث ایجاد و بالفعل شدن این قدرت بالقوه عظیم در صحنه بین‌المللی شود. باید توجه داشت که اگر جهان اسلام تعریف درستی از جهانی‌سازی نکند، قطعاً دیگران جایگاهی برای کشورهای اسلامی تعریف خواهند کرد. لذا با توجه به ماهیت انقلاب اسلامی، جمهوری اسلامی ایران توانایی خود را در منطقه نشان داده است، به طوری که انتقال این حرکت اجتماعی و اسلام، منجر به بروز و ظهور انقلاب‌ها و خیزش‌های عمده‌ای در منطقه و جهان شده که این روند را هم اکنون در جریان بیداری اسلامی که امروزه در سطح خاورمیانه و جهان اسلامی فراگیر شده، می‌توان مشاهده کرد؛ لذا جمهوری اسلامی ایران این قابلیت را دارد تا در جهانی‌سازی اسلامی نقش عمده‌ای بازی کند. اجرای این مدل، کشورها را قادر می‌سازد که مشکلات خود را بدون دخالت خارجی حل کنند. به منظور دستیابی به چنین موقعیتی، جهان اسلام باید به موسسات و تشکیلات خود از قبیل بانک توسعه اقتصادی و مطبوعات، رسانه‌ها و آژانس‌های خبری توجه بیشتری کند. همچنین باید مؤسسات جدیدی برای حفاظت و صیانت از مصالح خود از قبیل شورای امنیت اسلامی و نیروی دفاعی اسلامی ایجاد شوند.

منابع و مآخذ

- ۱- [بی‌نا]، دو چهره متفاوت جهانی‌سازی، ترجمه ف. فرهمندفر، فانینشال تایمز، نوامبر ۲۰۰۱، ص ۸.
- ۲- برزگر ابراهیم، ۱۳۸۹، ابعاد سیاسی جهانی‌شدن و جهان اسلام.
- ۳- جامساز محمود، پروسه جهانی‌سازی، نشریه هدف و اقتصاد، ۱۳۸۴، ص ۱۴.
- ۴- زمانی علی‌اکبر، شفیع جمال، درآمدی بر رابطه امنیت و فرهنگ در عرصه جهانی‌شدن، ماهنامه نگرش راهبردی، شماره ۸۳ و ۸۴، مهر و آبان ۱۳۸۶، ۹-۲۸.
- ۵- سلطانی‌فر محمد، عصر اطلاعات بستر جنگی همه جانبه، فصلنامه پژوهش و سنجش، ش ۳۴، تابستان ۱۳۸۲، ص ۱-۱۹.
- ۶- سلطانی‌فر محمد و هاشمی شهناز، پوشش خبری، انتشارات سیمای شرق تهران، بهار ۱۳۸۲.
- ۷- سین آمارتیا، ده نکته جهانی‌سازی، ترجمه م. ادیب، شرق الاوسط، ۲۰۰۳، ص ۱۰.
- ۸- کاستلز مانوئل، عصر اطلاعات جامعه شبکه‌ای، ترجمه احد علیقلیان و افشین خاکباز، طرح نو، تهران، ۱۳۸۰.
- ۹- کامکار مهدی، زنجانی عمید، درآمدی بر امنیت ملی در قانون اساسی ج.ا.ا، ماهنامه نگرش راهبردی، شماره ۸۳ و ۸۴، مهر و آبان ۱۳۸۶، ۹-۲۸.
- ۱۰- لین گرمی، مک لین دیوید، رسانه‌ها، جنگ و روابط بین‌الملل، ترجمه عالیه شکر بیگی و رویا غندالی، فصلنامه پژوهش و سنجش، س ۱۰، ش ۳۴، تابستان ۱۳۸۲، ص ۲۰-۳۷.
- ۱۱- ماری د لاگوتس پل، توسعه و جهانی‌سازی، ترجمه: ص. کاظم پور، اکتبر ۲۰۰۲، ص ۱۵.
- ۱۲- متولی ایرج، پیامدهای منفی جهانی‌سازی، نشریه کیهان، ۱۳۸۴، ص ۱۳.
- ۱۳- محمدی علی، آزادی اقتصادی و جهانی‌سازی، نشریه جهان صنعت، ۱۳۸۴، ص ۱-۳.
- ۱۴- محمدی علی، احسان محمد، جهانی‌سازی یا استعمار دوباره، انتشارات طاهار، لندن، ۲۰۰۲.
- ۱۵- مولانا حمید، اقتصاد سیاسی جهانی‌سازی، روزنامه کیهان، ۳ مرداد ۱۳۸۱، ص ۱۷.
- ۱۶- مولانا حمید، بحران اقتصادی و جهانی‌شدن رسانه‌ها، روزنامه کیهان، ۱۷ مرداد ۱۳۸۱، ص ۱۵.
- ۱۷- مولانا حمید، به سوی جهانشمولی اسلامی، روزنامه کیهان، ۱۰ بهمن ۱۳۸۱، ص ۱۸.
- ۱۸- مولانا حمید، جهانی‌شدن چالش‌ها و پاسخ‌ها، روزنامه کیهان، ۲۴ مرداد ۱۳۸۱، ص ۱۷.

- ۱۹- مولانا حمید، فرآیند جهانی شدن فرهنگ، روزنامه کیهان، ۱۰ مرداد ۱۳۸۱، ص ۱۵.
- ۲۰- مولانا حمید، مباحث فرهنگی جهانی شدن، اندیشه صادق، شماره ۵، زمستان ۱۳۸۰، ص ۱۶-۱۸.
- ۲۱- مومنی مهدی، فرآیند جهانی شدن و چالش‌های آن در کشورهای جهان اسلام، مجموعه مقالات چهارمین کنگره بین‌المللی جغرافیدانان جهان اسلام، فروردین ۱۳۸۹، ص ۸-۱.
- ۲۲- نصر صلاح، جنگ روانی، ترجمه محمود حقیقت کاشانی، انتشارات سروش، تهران، ۱۳۸۱
- ۲۳- ولایتی علی‌اکبر، جهان اسلام و جهانی شدن <www.e-resaneh.com>، دی ۱۳۹۰.
- ۲۴- یاسینی مصطفی، انقلاب اسلامی و جهانی‌سازی اسلامی، روزنامه رسالت، ۲۳ آبان ۱۳۹۰، ص ۱۲.

- ۲۵- Castells, M., Information Technology, Globalization And Social Development, UNRISD Discussion Paper, No ۱۱۴, September ۱۹۹۹, P۱-۱۵.
- ۲۶- Hameed, A., Nazir, A., Economic Globalization And Its Impact On Poverty And Equality: Evidence From Pakistan, Internet, ۲۰۰۵. P۱-۲۱.
- ۲۷- Krain, M., ۲۰۰۵, Briefing Paper: Globalization, College Board, www.collegboard.com, June ۲۰۱۲.
- ۲۸- Saaty, T, Mathematical Methods For Operation Research, Newyork: Dover Publications, ۱۹۸۸.
- ۲۹- UN, Development And Globalization: Facts And Figures, United Nation, Newyork And Geneva, ۲۰۰۴.
- ۳۰- www.worldbank.org, June ۲۰۱۲.
- ۳۱- Zimmerman, S., Globalization And Ecomomic Mobility, www.economicmobility.org June ۲۰۱۲

Archive of SID